

SAKSBEHANDLER
Mari Søbstad Amundsen

VÅR DATO
23.06.2023

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
23/02062-1

DERES REF.

DERES DATO

Se mottakerliste

Informasjon om Riksantikvarens arbeid med evaluering og utfasing av de 10 bevaringsprogrammene for kulturminner og kulturmiljøer

1 Fra bevaringsprogram til bevaringsstrategier

Meld. St. 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken* varsler overgangen fra bevaringsprogram til bevaringsstrategier:

... gradvis utfasing av de eksisterende programmene, parallelt med at ny struktur etableres. I forbindelse med dette arbeidet vil det også bli vurdert om noe av dagens bevaringsprogram skal videreføres som ordinære tilskuddsposter, og om det er behov for å justere innretningen av de øvrige tilskuddspostene.

På bakgrunn av stortingsmeldingen har Riksantikvaren fått følgende oppdrag i tildelingsbrev fra Klima- og miljødepartementet (KLD) for 2023: *Gjennomføre en evaluering av bevaringsprogrammene, som grunnlag for å vurdere eventuell videreføring av dem som tilskuddsordninger.*

I dette brevet beskriver vi planlagt prosess for evaluering og utfasing av bevaringsprogram og planlagt involvering av regionalforvaltningen og Sametinget i disse arbeidene.

2 De 10 bevaringsprogrammene

2.1 Kort om opprettelsen av bevaringsprogrammene

De 10 bevaringsprogrammene for kulturminner og kulturmiljøer ble etablert gjennom behandlingen av St.meld. nr. 26 (2006-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*. Alle programmene var tett knyttet til datidens nasjonale mål, hvor arbeidet med en systematisk heving av bevaringsgraden av ulike kulturminnekategorier var prioritert. Faglig utvikling og kunnskapsoppbygging var også viktig.

De 10 bevaringsprogrammene er:

- Fredete bygninger i privat eie (FRIP)
- Samiske kulturminner
- Stavkirkene
- Verdensarven
- Tekniske og industrielle kulturminner
- Brannsikring av tette trehusmiljø og stavkirker
- Fartøy
- Ruiner
- Bergkunst (BERG)

- Utvalgte arkeologiske kulturminner (BARK)

Helt siden etableringen og opprettelsen har programmene vært ulikt definert og avgrenset.

2.2 Grenseoppgangen mellom bevaringsprogram og tilskuddsposter

Riksantikvaren forstår bevaringsprogram og tilskuddsposter som to separate virkemidler/verktøy med delvis sammenfallende målsettinger og formål. Det er derfor ulikt i hvor stor grad avslutningen av *bevaringsprogrammene* vil ha betydning for *hvem* som mottar tilskudd og til *hva*.

Med bevaringsprogram forstår vi en midlertidig organisering av innsats og virkemiddelbruk etablert for å koordinere, styre og overvåke prosjekter og aktiviteter relatert til strategiske mål om å sette i stand fredete og fredningsverdige kulturminner (jf. St. Meld. *Regjeringens miljøpolitikk og rikets tilstand (2006-2007)*). Gjennomføringen av bevaringsprogrammene har vært avhengig av årlige bevilgninger over Riksantikvarens tilskuddsposter på statsbudsjettet. Tilskuddspostene eksisterte i stor grad før bevaringsprogrammene ble etablert.

Bevaringsprogrammene forutsatte en systematikk i hvordan de allerede eksisterende tilskuddsmidlene skulle forvaltes og prioriteres. Som følge av dette har bevaringsprogrammene og tilskuddspostene vært forvaltet mer eller mindre under ett. I 2021 fastsatte departementet tilskuddsforskrifter for tilskuddsordningene som ligger under Riksantikvaren, blant annet for å tydeliggjøre formålet med og vilkårene for de ulike ordningene.

Denne forståelsen innebærer at avslutning av bevaringsprogrammer ikke betyr det samme som at virkemidlene, tilskuddsordningene, forsvinner. Avslutningen av bevaringsprogram kan likevel ha betydning for hvem eller hva som kan og/eller skal prioriteres for tilskudd fra de enkelte postene. Som eksempel er ikke de 15 tekniske og industrielle anleggene fra bevaringsprogrammet gitt en tilsvarende prioritet i forskriften for post 72. En avslutning av bevaringsprogrammet, uten samtidige endringer av tilskuddsposten, vil derfor kunne få stor betydning for disse anleggene.

3 Oppdrag til Riksantikvaren om evaluering og utfasing av bevaringsprogram

3.1 Oppdraget fra KLD

Oppdraget til Riksantikvaren fra KLD er todelt:

1. Evaluering av de 10 bevaringsprogrammene og
2. Vurdering av om noen bevaringsprogram bør videreføres som tilskuddsordninger.

Formålet med evalueringen er å vurdere hvor godt de enkelte programmene har fungert. Evalueringen skal innebære en gjennomgang av måloppnåelse, redegjørelse for det som ikke er oppnådd (gjenstående utfordringer) samt en vurdering av fordeler og ulemper i måten bevaringsprogrammene har vært organisert på. Gjenstående utfordringer er i denne sammenheng avgrenset til bevaringsprogrammenes målsetting og måloppnåelse, og ikke utfordringer i kulturmiljøforvaltningen generelt.

I vurderingen av om noen bevaringsprogram bør videreføres som tilskuddsordninger, skal dette ta utgangspunkt i resultatet av evalueringen og omfatte:

1. Begrunnelse for hvilke bevaringsprogram som bør avsluttes, enten fordi de nådde sine målsetninger innen 2020, eller at de av andre årsaker ikke er formålstjenlig å videreføre.

2. Forslag om hvilke bevaringsprogram som bør videreføres som ordinære tilskuddsordninger, for å løse eventuelle gjenstående utfordringer.
3. Eventuelle forslag til endringer i poststrukturen for dagens tilskuddsposter. Dette kan være for å ivareta behov identifisert i evalueringen.
4. Eventuelle forslag til andre endringer i tilskuddsforskriftene. Dette må begrunnes i behovet for å stramme inn eller utvide virkeområdet for tilskuddsordningen, på bakgrunn av evalueringen av bevaringsprogrammene.

3.2 Frister

Riksantikvaren har fått følgende frister.

- 1. juli:** Fremdriftsplan med milepæler.
- 7. august:** Begrunnelse for bevaringsprogram som Riksantikvaren, på bakgrunn av allerede gjennomførte evalueringer og vurderinger, mener at kan avsluttes allerede fra og med 2024
- 1. desember:** Endelig rapport med anbefalinger.

I tilfeller hvor vi ser at det er program hvor behovet for utredninger for å kunne ta stilling til veien videre går utover tilgjengelig tidsramme, vil vi kunne levere på disse etter fristen 1. desember.

3.3 Eksisterende kunnskapsgrunnlag

For en del av bevaringsprogrammene er det allerede utført evalueringer eller andre utredninger av betydning for dette arbeidet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag vil bli viktig i arbeidet med utfasing av bevaringsprogrammene, samtidig som denne evalueringen og vurderingen også vil ha til hensikt å se innretningen av bevaringsprogrammene under ett.

4 Fremdrift og involvering

Riksantikvaren er opptatt av involvering av og innspill fra resten av forvaltningen, samtidig som tidsrammen for oppdraget svært begrenset. Vi vil derfor sende ut en spørreundersøkelse, i tillegg til at vi legger opp til et felles innspillmøte for hele forvaltningen. Dere vil også få anledning til å komme med skriftlige høringsinnspill.

Under følger Riksantikvarens plan for involvering av fylkeskommunene, Byantikvaren i Oslo, Sametinget og forvaltningsmuseene. Det vil kunne bli endringer i den oppsatte tidsplanen. Vi vil melde fra om eventuelle endringer så tidlig som mulig.

Evaluering

Formål: Få innspill på styrker og svakheter ved de enkelte programmene, som grunnlag for evaluering og vurdering av hvor godt de har fungert.

Gjennomføring: Riksantikvaren vil tilrettelegge for innspill fra fylkeskommunene, Byantikvaren i Oslo, Sametinget og forvaltningsmuseene gjennom en spørreundersøkelse og et felles innspillmøte. Arbeidet har stram fremdrift og vi ser oss derfor nødt til å kombinere informasjonsinnhenting gjennom både bruk av en spørreundersøkelse og et felles møte. Involveringen vil ha

fokus på bevaringsprogram der fylkeskommunene, Byantikvaren i Oslo, Sametinget og forvaltningsmuseene har hatt en viktig rolle: FRIP, samiske kulturminner, BERG og BARK. Det vil også bli lagt opp til at dere får komme med innspill til de øvrige programmene.

Tidsrom: Spørreundersøkelsen sendes ut 25. august og svarfrist blir satt til 15. september. Innspillmøtet blir arrangert i uke 38 og gjennomføres digitalt.

Vurdering

Formål: Motta høringsinnspill på Riksantikvarens vurdering av om noen bevaringsprogram bør videreføres som tilskuddsordninger, samt andre eventuelle forslag til endringer knyttet tilskuddsordningene.

Gjennomføring: Riksantikvaren sender foreløpig rapport med vurderinger på høring.

Tidsrom: Foreløpig rapport sendes på høring i uke 43, med høringsfrist 17. november.

4.1 Involvering av andre berørte parter

Riksantikvaren legger også opp til involvering av andre berørte parter, som f.eks. Foreningen Fredet og de 15 teknisk-industrielle kulturminnene. Disse blir gitt anledning til å komme med innspill underveis i prosessen og til rapporten. Forvaltningen vil få kopi av Riksantikvarens informasjonsbrev til disse partene.

5 Tilbakemeldinger eller spørsmål

Dersom dere har tilbakemeldinger eller spørsmål til dette brevet, prosessen eller arbeidet med utfasing, ta kontakt med Mari Søbstad Amundsen på msam@ra.no eller 920 59 571.

Vennlig hilsen

Turid Kolstadløkken
avdelingsdirektør

Mari Søbstad Amundsen
fagkoordinator

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Agder fylkeskommune		Postboks 788 Stoa	4809 ARENDAL
Arkeologisk museum - Universitetet i Stavanger		Peder Klows gate 30 A	4036 STAVANGER
Bergens sjøfartsmuseum		Postboks 7800	5020 BERGEN
Byantikvaren - Oslo		Postboks 2094 Grünerløkka	0505 OSLO
Innlandet fylkeskommune		Postboks 4404 Bedriftssenteret	2325 HAMAR
Kulturhistorisk museum - Universitetet i Oslo		Postboks 6762 St. Olavs plass	0130 OSLO
Møre og Romsdal fylkeskommune		Fylkeshuset, Postboks 2500	6404 MOLDE
Museum Stavanger AS – Stavanger maritime museum		Muségt. 16	4010 STAVANGER
Nordland fylkeskommune		Postboks 1485 Fylkeshuset	8048 BODØ
Norges arktiske universitetsmuseum - UiT		Postboks 6050 Langnes	9037 Tromsø
Norsk Folkemuseum avd. Norsk Maritimt Museum		Postboks 720 Skøyen	0214 OSLO
NTNU - Vitenskapsmuseet		NTNU	7491 TRONDHEIM
Rogaland fylkeskommune		Postboks 130 sentrum	4001 STAVANGER
Sametinget - Sámediggi		Ávjovárgeaidnu 50	9730 KARASJOK/Karášjohka
Troms og Finnmark fylkeskommune - Romssa ja Finnmarkku fylkkagjelda		Postboks 701 Fylkeshuset	9800 VADSØ
Trøndelag fylkeskommune		Fylkets hus, Postboks 2560	7735 STEINKJER
Universitetsmuseet i Bergen		Postboks 7800	5020 BERGEN
Vestfold og Telemark fylkeskommune		Postboks 2844	3702 SKIEN
Vestland fylkeskommune		Postboks 7900	5020 BERGEN
Viken fylkeskommune		Postboks 1200 Sentrum	0107 OSLO
Klima- og miljødepartementet		Postboks 8013 Dep	0030 OSLO